

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na lata 2020-2022

I. Wprowadzenie

Narkomania jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych ostatnich lat, niosącym za sobą poważne ryzyko dla zdrowia publicznego.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) narkomania to stałe lub okresowe używanie, w celach innych niż medyczne, środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać uzależnienie. Narkomania jest zwykle wynikiem wielorakiego zażywania środka uzależniającego, jedynie wyjątkowo, np. przy zażyciu kokainy czy heroiny, rozwija się po jednorazowej dawce. Mówiąc o stosowaniu środków psychoaktywnych, możemy mieć na myśli różne grupy użytkowników, w zależności od częstotliwości stosowania rozmaitych środków, czy też w zależności od wchodzenia w poszczególne fazy uzależnienia.

- Okazjonalne używanie narkotyków - eksperymentowanie, zażywanie sporadyczne, przy okazji np. imprezy, które nie doprowadziło jeszcze do trwałego uzależnienia.
- Problemowe używanie narkotyków - jest rozumiane jako długotrwałe używanie narkotyków (substancji nielegalnych), które powoduje u osoby używającej poważne problemy natury zdrowotnej i społecznej.

Narkomania niesie za sobą wiele negatywnych skutków, takich jak: ubóstwo, bezrobocie, przestępczość, prostytutka, przemoc, bezdomność, hazard, alkoholizm. Stąd wynika konieczność podejmowania działań profilaktycznych i edukacyjnych, skierowanych przede wszystkim do młodych ludzi. Bo to wśród młodzieży panuje błędny pogląd, że krótkotrwałe i incydentalne zażywanie narkotyków nie jest szkodliwe dla zdrowia i nie prowadzi do uzależnienia.

Nowoczesny model zajęć profilaktycznych nastawiony jest na rozwijanie ogólnych umiejętności psychologicznych oraz społecznych i opiera się na założeniu, że nie tyle sam narkotyk jest groźny, ile pewne „braki” tkwiące w człowieku. Brak stabilnej samooceny, miłości, wiary w siebie, poczucia bezpieczeństwa, umiejętności rozwiązywania problemów. Dużą rolę odgrywa tu rozwój zainteresowań, sposób spędzania wolnego czasu; rodzice również powinni być w to zaangażowani. Najlepszym rozwiązaniem jest łączenie programów przeznaczonych dla dzieci i młodzieży z warsztatami dla rodziców i pedagogów oraz pracą w grupie rówieśniczej. W działaniach profilaktycznych dużą rolę przywiązuje się do rozwoju młodego człowieka, jego potrzeb, uczuć, istnienia w grupie społecznej. Najnowsze programy profilaktyczne nie ograniczają się do spotkań z młodzieżą, lecz włączają do swoich zadań kontakty z rodzicami i oddziaływanie na całe środowisko rodzinne. Nie ma prostych i skutecznych recept, jak całkowicie uchronić dziecko przed narkotykami, ale jedno jest pewne: im lepszy kontakt rodziców z dzieckiem, tym łatwiej można ustrzec je przed narkotykami.

Bardzo ważne w procesie profilaktyki i edukacji młodych ludzi jest współdziałanie wszystkich środowisk na rzecz przeciwdziałania narkomanii.

II. Diagnoza problemów w zakresie uzależnień w gminie Ruciane-Nida

Dla potrzeb opracowania Programu, w 2018 roku przeprowadzono Diagnozę Problemów Społecznych w Gminie Ruciane-Nida oraz na bieżąco analizowane były dane w kolejnych latach. Diagnoza i analiza problemów społecznych jest podstawą opracowania celów głównych, szczegółowych i konkretnych zadań Programu.

Uzupełnieniem danych uzyskanych w badaniach są dane jakościowe, które są wynikiem rozmów i zgłaszanych problemów przez: nauczycieli, pedagogów i dyrektorów szkół, członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innych osób pracujących w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Wnioski z Raportu z diagnozy problemów społecznych Gminy Ruciane-Nida

1. Młodzież a alkohol

W celu oszacowania skali problemu spożywania napojów wysokoprocentowych przez dzieci i młodzież na terenie gminy, zadano pytanie o to, czy ich rówieśnicy piją alkohol. 25% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie, zdaniem 49% takie sytuacje nie mają miejsca, natomiast 26% nie ma wiedzy na ten temat.

Kolejne pytanie miało na celu zobrazowanie rozmiaru zjawiska spożywania napojów wysokoprocentowych przez dzieci i młodzież w gminie Ruciane-Nida. Odpowiedzi respondentów pokazują, że po alkohol sięgnęło 30% ankietowanych, przy czym, największa grupa badanych próbowała go kilka razy (1-3) (16%). 70% deklaruje, że nigdy nie piło alkoholu.

Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, w większości po raz pierwszy spożywali alkohol w wieku 11-13 lat (38%) oraz 14-16 lat (34%). 17% respondentów deklaruje, że zaczęło pić w wieku 8-10 lat, natomiast 11% miało wówczas więcej niż 17 lat.

Zdecydowana większość uczniów próbowała piwo (86%). Respondenci sięgali również po wódkę (49%), szampana (39%), wino (33%) oraz likier i nalewkę (27%). 14% ankietowanych wskazuje na inny rodzaj alkoholu. W odpowiedziach podają, że pili również bimbler i whisky.

Większość uczniów nie miała przykrych doświadczeń związanych ze spożywaniem alkoholu (83%), 8% wskazuje jednak na pogorszenie relacji koleżeńskich i problemy w rodzinie, 4% na problemy finansowe, a 3% doświadczyło problemów w szkole.

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie w jaki sposób otrzymali lub zdobyli alkohol. Ponad połowa respondentów (51%) – została nim poczęstowana, 19% dostało od starszych kolegów, 14% podkraść rodzicom i taka sama część respondentów poprosiła kogoś o kupno i 8% przyznaje, że kupiło sobie samemu.

2. Młodzież a papierosy

W celu oszacowania skali tego zjawiska, poproszono uczniów o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy ich rówieśnicy palą papierosy. 31% respondentów odpowiedziało twierdząco, 28% nie ma zdania na ten temat, a zdaniem 41% uczniów - ich rówieśnicy nie palą papierosów.

Uczniowie zostali poproszeni również o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się palić papierosy. Ponad połowa respondentów nigdy tego nie robiła (76%), 16% próbowało kilka razy, a 7% pali od czasu do czasu. Regularne palenie, deklaruje 2% badanych.

Spośród osób, które deklarują, że paliły papierosy – 31% sięgnęło po wyroby nikotynowe

w ciągu ostatnich 30 dni 1-2 razy, 15% - parę razy (3-5), a 6% – wiele razy (więcej niż 6). 5% spośród deklarujących palenie papierosów, sięga po wyroby nikotynowe codziennie.

3. Młodzież a inne środki psychoaktywne

Uczniowie zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek próbowali zażywać narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne. Odpowiedzi na postawione pytanie pokazują, że większość respondentów nie stosowała nigdy takich substancji (95%).

Respondenci, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, zostali poproszeni również o wskazanie, ile mieli wtedy lat. 1 osoba przeszła inicjację narkotykową w wieku

8-10 lat, 6 między 14 a 16 rokiem życia i 3 osoby spożyły pierwszy raz substancje psychoaktywne, gdy miały więcej niż 17 lat.

Większość osób spożyło po raz pierwszy narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne ze znajomymi na podwórku (8 osób), 4 uczniów w czasie imprezy towarzyskiej, natomiast 1 osoba wskazała na uroczystość rodzinną, pod nieobecność rodziców w domu, na dyskotecę oraz w czasie wycieczki szkolnej.

Większość ankietowanych dostało substancje psychoaktywne od kolegi lub koleżanki (6 osób), a 4 uczniów brało wspólnie, w grupie przyjaciół. 2 respondentów dostało substancje psychoaktywne od kogoś, kogo znało ze słyszenia, 1 osoba otrzymała je od starszego brata lub siostry i również 1 uczeń kupił od osoby znajomej ze słyszenia.

Uczniowie zostali spytani również o motywy sięgania po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne. 8 osób wskazało na ciekawość, 6 na przyjemność/relaksację, 4 badanych za przyczynę podało chęć dobrej zabawy, natomiast 1 osoba – chęć bycia modnym, presję grupy czy też zaimponowanie w towarzystwie. Zdaniem 2 uczniów są to inne przyczyny, jednak nie zostały one sprecyzowane.

Większość młodych mieszkańców gminy nie zna miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (90%). 6% zna konkretną osobę, u której może dostać takie środki, 3% wskazuje na osiedle, 2% na dyskotekę i centrum miejscowości, a 1% na szkołę i siłownię.

4. Młodzież a przemoc

Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Niepokojący jest fakt, że aż 36% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, ponad połowa doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły (58%). 33% wskazało na znajomych, 23% na rodzeństwo, a 10% na rodziców. 8% wymieniło inne osoby takie jak: nauczyciele.

Głęboko niepokoi fakt, że zdaniem aż 42% uczniów, w ich szkole występuje problem między uczniami. 26% jest odmiennego zdania, natomiast 32% nie ma wiedzy na ten temat.

Uczniowie zostali zapytani również o to, czy stosowali przemoc wobec innych. Znaczna część badanych odpowiedziała przecząco (72%), jednak 28% przyznało się do stosowania przemocy.

Spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie 69% deklaruje, że stosowało przemoc wobec rówieśników, 29% wobec rodzeństwa, a 7% - rodziców.

19% respondentów wskazuje na inne osoby (koledzy, osoby bezdomne, brat, osoby, które kiedyś same stosowały przemoc).

5. Młodzież a korzystanie z komputera i internetu

Większość osób korzysta z komputera do 1 godziny dziennie (32%), 24% 1-3 godzin, 14% powyżej 6 godzin, a 9% od 3-6 godzin. 22% uczniów deklaruje, że nie korzysta z komputera.

Powodów, dla których dzieci i młodzież korzystają z komputera i Internetu jest wiele. Uczniowie najczęściej grają w gry komputerowe (68%), oglądają filmy (59%), słuchają muzyki (56%), uczą się (49%) oraz kontaktują się ze znajomymi (48%). Respondenci rzadziej wskazywali na takie odpowiedzi jak robienie zakupów (20%), poznanie nowych osób (16%) czy też prowadzenie bloga lub własnej strony (5%), 3% wskazało na inne powody takie, jak: oglądanie anime, pisanie na Wattpad i projektowanie/animacja.

Warto zwrócić uwagę na to, że tylko 57% rodziców kontroluje czas spędzany przez ich dzieci na korzystaniu z komputera. 14% ma trudności w określeniu tego, a 29% stwierdziło, że nie.

W celu oszacowania, czy młodzi ludzie z gminy Ruciane-Nida mają jakieś problemy w związku z korzystaniem z komputera i Internetu spytano ich, czy zdarzało im się zaniedbywać obowiązki z powodu grania w gry lub surfowania po Internecie. 32% odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Problem przemocy w sieci jest w dzisiejszych czasach coraz powszechniejszy. Aby sprawdzić wiedzę młodych ludzi na temat cyberprzemocy spytano ich, czym według nich jest to zjawisko. Warto zwrócić uwagę na to, że 31% nie ma wiedzy na ten temat, a część form cyberprzemocy nie została przez respondentów uznana. Naśmiewanie się z kogoś w Internecie uznało 50%, publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat - 47%, naruszanie czyjejś prywatności w Internecie - 40%, publikowanie zdjęć w Internecie bez czyjejś zgody - 36% i podszywanie się pod kogoś w Internecie - 26%.

Ocena problemów społecznych na terenie Gminy Ruciane-Nida

Za najważniejszy problem na terenie Gminy mieszkańcy uznali bezrobocie – dla ponad 70% osób jest to problem bardzo ważny. Niewiele mniej osób dostrzega powagę sytuacji w kwestii uzależnienia od alkoholu (53,66%). Najmniejszą wagę mieszkańcy przywiązują problemowi narkotyków (20,12% - problem zupełnie nieważny) i uzależnieniu od Internetu i komputera (20,73% - problem zupełnie nieważny).

III. Założenia do Programu na lata 2020-2022

„Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2020-2022” jest kontynuacją dotychczas podejmowanych działań profilaktycznych i edukacyjnych prowadzonych

w naszej gminie od szeregu lat, uwzględnia również kierunki i rodzaje zadań, które wynikają z Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Ponadto Program uwzględnia cele operacyjne, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii. Realizacja zadań prowadzona jest w postaci gminnego programu przeciwdziałania narkomanii, stanowiącego część strategii gminy w zakresie problemów społecznych. Program uchwalany jest na okres trzech lat.

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychologicznej i prawnej;
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów;
5. Pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowania ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej.

1. Kierunki Programu

Realizacja Programu zakłada wdrażanie przedsięwzięć edukacyjno-profilaktycznych oraz podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną w zakresie przeciwdziałania występującym aktualnie zagrożeniom. Przyczyn występowania zjawiska narkomanii należy szukać przede wszystkim w czynnikach społecznych, takich jak bezrobocie, brak środków do życia, nieumiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Wśród młodzieży przyczynami zjawiska narkomanii należy szukać w sferze psychicznej, młodzi ludzie sięgają po narkotyki z ciekawości, z chęci zaimponowania grupie, z powodu problemów w nauce czy konfliktów z otoczeniem. Zdarza się też, że po narkotyki sięgają osoby z dobrze sytuowanych rodzin, nie zagrożonych bezrobociem i ubóstwem.

Realizacja programu w latach 2020-2022 wzorem lat ubiegłych opierać się będzie na współpracy z instytucjami zajmującymi się problemem narkomanii.

Prowadzona profilaktyka powinna wspierać wychowanie, ponieważ wychowanie to działania zmierzające w kierunku rozwoju jednostki, a profilaktyka jest działaniem zapobiegającym niepożądanym zjawiskom w tym rozwoju. Oddziaływanie profilaktyczne ma szczególne znaczenie w odniesieniu do dzieci i młodzieży w okresie dorastania. Jest to faza rozwoju, w której dokonuje się wiele intensywnych, jakościowych zmian w osobowości człowieka. Fazę tę najczęściej charakteryzuje brak integracji i wewnętrznego poukładania młodego człowieka, jest to czas podatny na zakłócenia i podejmowanie działań ryzykownych. Profilaktyka, aby mogła być skuteczna powinna być działaniem długofalowym, rozłożonym w czasie. Ponadto skuteczna profilaktyka powinna być dostosowana do wieku i potrzeb odbiorców, powinna prowadzić do zmiany stylu życia i zaprzestania używania narkotyków.

Realizacja programu opierać się będzie w szczególności na działaniach zwiększających wiedzę na temat skutków używania środków odurzających, substancji psychotropowych i środków zastępczych.

Program określa lokalną strategię w zakresie przeciwdziałania narkomanii oraz minimalizację indywidualnych i społecznych szkód wynikających ze spożywania środków odurzających. Obejmuje działania zgodne zarówno z kierunkami zawartymi w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, jak i polityką gminy, opierając się na następujących aktach prawnych

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 852 ze zm.);

2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 ze zm.)

3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.);

4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.)

5. Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (t. j.: Dz. U. z 2016 r., poz. 1492).

2. Grupy docelowe

Program adresowany jest do osób fizycznych i prawnych, realizujących zadania w wymienionych obszarach, do osób z grup ryzyka, uzależnionych i ich rodzin oraz wszystkich mieszkańców Miasta i Gminy Ruciane-Nida, w szczególności do dzieci i młodzieży szkolnej.

3. Instytucje i organizacje zajmujące się problematyką narkomanii

1. Placówki oświatowe zajmują się profilaktyczną działalnością informacyjną i edukacyjną w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

2. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie prowadzi działania w zakresie pomocy osobom dotkniętym problemem narkomanii i ich rodzinom, działaniach informacyjnych.

3. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmuje się pomocą osobom dotkniętym problemem narkomanii i ich rodzinom.

4. Komisariat Policji realizuje szereg działań edukacyjno-profilaktycznych, ukierunkowanych między innymi na zapobieganie zjawisku narkomanii.

5. Instytucje zajmujące się problemami społecznymi związanymi z alkoholem, narkomanią, przemocą domową oraz zapobieganiem tym zjawiskom.

IV. Cele, Zadania, Wskaźniki, Realizatorzy Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

1. Cel Główny

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii określa kierunki działań, jakie gmina zobowiązana jest prowadzić przy realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Zgodnie z powyższym, celem głównym gminnego programu jest przeciwdziałanie narkomanii w Gminie Ruciane-Nida, poprzez podejmowanie kompleksowych działań w tym zakresie. Osiągnięcie celu ogólnego możliwe będzie poprzez realizację zadań w ramach celów szczegółowych.

2. Cele szczegółowe, zadania, wskaźniki

Cel 1.

Zmniejszenie zapotrzebowania na narkotyki i ograniczenie dostępności

1.1. Promowanie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego.

1.2. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, propagowanie zdrowego stylu życia, bez narkotyków.

1.3. Podnoszenie świadomości dzieci, młodzieży i rodziców nt. zagrożeń wynikających z naruszenia norm prawnych i społecznych.

1.4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych realizatorów działań profilaktycznych i terapeutycznych, szczególnie w dziedzinie uzależnień behawioralnych.

1.5. Monitorowanie terenów przyszkolnych oraz miejsc gromadzenia się młodzieży.

1.6. Podejmowanie interwencji w celu ograniczenia dostępności do narkotyków.

Wskaźniki: liczba programów profilaktycznych, warsztatów, liczba uczestników, liczba szkoleń.

Realizatorzy: Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja.

Cel 2.

Zwiększenie świadomości społecznej nt. problemów związanych z używaniem narkotyków i możliwości zapobiegania narkomanii

- 2.1. Promowanie zdrowego stylu życia, bez narkotyków.
- 2.2. Podnoszenie świadomości społecznej co do skutków zażywania i posiadania substancji psychoaktywnych.
- 2.3. Działania informacyjne.

Wskaźniki: liczba kampanii, imprez, festynów, akcji, liczba uczestników, liczba wydanych informatorów, ulotek.

Realizatorzy: Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Policja.

V. Sposób realizacji programu

1. Realizacja zadań

Program został opracowany na lata 2020 - 2022 zakładając otwartość na propozycje nowych rozwiązań, wynikających z bieżących potrzeb. Za jego opracowanie, przebieg i sprawozdawczość odpowiedzialna jest Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie.

2. Finansowanie

Realizacja zadań przyjętych w Programie będzie finansowana ze środków budżetu Gminy Ruciane-Nida pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

3. Ocena skuteczności programu

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii podlega ocenie dokonywanej przez Burmistrza Miasta i Gminy Ruciane-Nida na podstawie sprawozdania zbiorczego z realizacji zadań. Analizie i ocenie podlega sposób realizacji zadań i ich skuteczność.

Realizatorzy programu raz w roku sporządzą sprawozdania roczne z realizacji zadań, które będzie przedstawione Burmistrzowi Miasta i Gminy Ruciane-Nida i stanowić będzie podstawę do oceny przebiegu realizacji Programu.